

Sp. zn. 3403/2024/VOP/IRP
Č. j. KVOP-42886/2024
Datum 30. října 2024

Vážený pan
Ing. Marian Jurečka
ministr
Ministerstvo práce a sociálních věcí
Na Poříčním právu 376/1
128 01 Praha 2

Vážený pane ministře,

vyrozumívám Vás o výsledku šetření podnětu paní **A., nar. xxx, bytem xxxx** (stěžovatelka). Nesouhlasí s výši přiznané mimořádné okamžité pomoci.

Šetřením jsem dospěl k závěru, že Úřad práce České republiky – krajská pobočka v Brně, kontaktní pracoviště Ivančice (úřad práce), pochybil, když nepřiznal stěžovatelce mimořádnou okamžitou pomoc na úhradu provize realitní kanceláři. Ministerstvo práce a sociálních věcí následně pochybilo tím, že potvrdilo správnost postupu úřadu práce. Přijměte prosím následující vysvětlení.

Při rozhodování o mimořádné okamžité pomoci k úhradě nezbytného jednorázového výdaje musí úřad práce důsledně zhodnotit konkrétní okolnosti případu. Je-li předmětem žádosti úhrada kauce nebo provize, musí se úřad práce kromě finanční situace žadatele a jeho rodiny¹ zabývat také tím, z kterého typu bydlení a proč se stěhuje a zda nemůže získat jiné bydlení bez těchto výdajů nebo alespoň v nižší výši. Také by měl zhodnotit, zda je vybrané bydlení pro žadatele a jeho rodinu vhodné (z hlediska velikosti a stavu bytu) a finančně udržitelné.²

Stěžovatelka a její tři děti utekly z válkou zasažené Ukrajiny a v České republice dostaly dočasnou ochranu. Od roku 2023 žily v nouzovém ubytování v xxx (ve xxxxx). Protože k 1. 9. 2024 končilo bezplatné nouzové ubytování pro ukrajinské příchozí, kteří tu byli déle než 90 dnů, začala si s dostatečným předstihem (v únoru 2024) hledat jiné bydlení. Jelikož její nejstarší dcera navštěvuje speciální třídu pro děti s autismem na Základní škole v xxx, snažila se hledat bydlení v místě jejich dosavadního bydliště.

Za pomoci pracovníků Organizace pro pomoc uprchlíkům v březnu 2024 nalezla nájemní byt o velikosti 3 + 1 s měsíční úhradou ve výši 15 000 Kč (10 000 Kč nájemné a 5 000 Kč zálohy na energie a služby). Nájem tohoto bytu zprostředkovávala realitní kancelář, která si za své služby účtovala provizi ve výši 12 100 Kč. Pronajímatel před uzavřením smlouvy také požadoval úhradu kauce ve výši jedné měsíční platby (tj. 15 000 Kč).

Příjem stěžovatelčiny rodiny tvořila humanitární dávka (cca 14 500 Kč), ukrajinská rodinná dávka (cca 2 000 Kč) a invalidní důchod syna stěžovatelky (cca 1 200 Kč). Na účtu měla stěžovatelka v březnu 2024 zůstatek cca 14 000 Kč. Z dostupných prostředků byla schopna zaplatit první nájem, nezbylo jí však na kauci a provizi. Proto požádala o mimořádnou okamžitou pomoc.

1 Srov. § 2 odst. 5 zákona č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi.

2 Sdělení vedoucí oddělení nepojistných sociálních dávek č. 10/2022: Postup při poskytnutí mimořádné okamžité pomoci k úhradě nezbytného jednorázového výdaje – jistoty (kauce).

Úřad práce jí přiznal dávku pouze na úhradu kauce. Provizi realitní kanceláři neshledal jako nezbytný výdaj. Průzkumem realitního trhu zjistil, že se v xxx nabízí nájemní bydlení i bez provize. Do spisové dokumentace založil tyto 4 nabídky:

- byt 2 + 1 za 17 650 Kč měsíčně (nájemné 11 500 Kč) s kaucí 20 000 Kč
- byt 2 + 1 za 17 100 Kč měsíčně (nájemné 11 000 Kč) s kaucí 25 000 Kč
- byt 2 + kk za 18 500 Kč měsíčně (nájemné 14 500 Kč) s kaucí 29 000 Kč
- byt 1 + kk za 16 000 Kč měsíčně (nájemné 12 500 Kč) s kaucí 25 000 Kč

Také zdůraznil, že stěžovatelka může až dokonce srpna bydlet bezplatně, a nemusí se tedy okamžitě stěhovat.³ S touto argumentací později ministerstvo zamítlo její odvolání.⁴

Mám za to, že úřad práce měl stěžovatelce poskytnout mimořádnou okamžitou pomoc i na úhradu provize realitní kanceláři. Její měsíční příjem a jejích dětí byl okolo 17 500 Kč. Výše měsíčních nákladů na bydlení byla proto zcela zásadní pro výběr vhodného bytu. Veškeré úřadem práce doložené nabídky nájmu byly dražší než nájem, který si našla. Při tak nízkém příjmu, jaký měla, přitom i jen 1 000 Kč měsíčně navíc znamenalo podstatný zásah do rodinného rozpočtu a zvýšení hrozby ztráty bydlení. Z dostupných bytů byl tak vybrán byt pro stěžovatelku z dlouhodobého hlediska finančně nejudržitelnější.

Podotýkám také, že kauce, kterou požadoval budoucí pronajímatel stěžovatelky, byla podstatně nižší než u nabídek nalezených úřadem práce. Pokud by si stěžovatelka chtěla pronajmout nejlevnější nabízený byt, tj. byt o velikosti 1 + kk za 16 000 Kč měsíčně, musela by zaplatit kauci ve výši 25 000 Kč. Tato částka je jen o trochu nižší než částka, kterou požadovala stěžovatelka. Jí nalezený byt byl přitom větší a levnější.

Argument, že stěžovatelka mohla až dokonce srpna 2024 bydlet bezplatně, a měla tedy dost času na to, aby si našla jiné bydlení bez provize, nepovažuji za správný. Úřad práce nemohl vědět, zda se v budoucnu objeví na realitním trhu levnější nabídka. Naopak se dalo spíše očekávat, že pronajímatelé budou ceny nájmu udržovat v podobné cenové hladině nebo je dokonce zvyšovat, a to s ohledem na zvýšenou poptávku po nájmu ze strany dalších příchozích z Ukrajiny, kteří doposud bydleli v nouzovém ubytování. Ke konci prázdnin si navíc hledají bydlení také vysokoškolští studenti. Pokud by tedy stěžovatelka vyčkávala s hledáním bydlení až do července či srpna, mohlo by se stát, že nenajde dostupný byt, nebo bude výrazně dražší.

Vážený pane ministře, v souladu s § 18 odst. 1 zákona o veřejném ochránci práv **Vás žádám, abyste se ve lhůtě 30 dnů od doručení tohoto dopisu vyjádřil ke zjištěným pochybením a informoval mě o přijatých opatřeních k nápravě.**

Děkuji Vám za spolupráci.

S pozdravem

JUDr. Stanislav Křeček
veřejný ochránce práv
(podepsáno elektronicky)

3 Rozhodnutí ze dne 20. 3. 2024, č. j. 3076/2024/IVA.

4 Rozhodnutí ze dne 16. 5. 2024, č. j. MPSV-2024/115333-921.